

Konservaattori-

liiton lehti nro 90 3/2007

2007



Julkaisija:

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets Finska sektionen rf
Annankatu 16 B 50
00120 Helsinki

Toimituskunta:

Katri Kurkela, vastaava toimittaja, gsm: 040 581 1804
anukatri@nic.fi

Katariina Melvas, vastaava toimittaja, Työ: 09 4050 9073
Suomen Merimuseo, Hylkysaari
00570 Helsinki
katariina.melvas@nba.fi

Heidi Wirilander, toimittaja, taittaja, tekninen toteutus
Mäkelänkatu 8 A 12
00510 Helsinki
heidi.wirilander@yahoo.com

Lehtien aikataulu:

Numero	Aineistopäivä	Ilmestymispäivä	Päätoimittajat	
88	1/2007	1.2.2007	23.2.2007	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
89	2/2007	3.5.2007	25.5.2007	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
90	3/2007	6.9.2007	28.9.2007	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
91	4/2007	29.11.2007	21.12.2007	Katri Kurkela ja Katariina Melvas

Painovuosi 2007
ISSN 0780-0223

Levikki:
300 kpl
4 numeroa vuodessa
monistekoko A5/pysty

Painopaikka:
Kopio-Niini
Lönnrotinkatu 32 D
00180 Helsinki

Ilmoitukset:
Valmiit monistuskelpoiset mustavalkoiset 1:1
koossa tai sähköisesti toimitetut

2/1 sivu 120 euroa
1/1 sivu 60 euroa
1/2 sivu 30 euroa
takasivu 100 euroa

liitesivut sopimuksen mukaan

Mainostilamyynti:
Heidi Wirilander, gsm: 040 533 4915

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry ja Konservaattoriliiton lehti eivät vastaa artikkelien ja ilmoitusten sisällöstä.

Lehden toimitus varaa oikeuden muokata aineistoa.

Sisältö

Puheenjohtajan palsta

- Riitta Koskivirta: Hallitus tiedottaa4

Toimituksen sananen

- Katri Kurkela ja Katariina Melvas5

Virallinen osuus

- Syyskokouskutsu 20076
- Syksyn 2007 koulutuspäivät Lahdessa 20077

Artikkelit

- Katariina Melvas: Teemana Arkeologia12
- Jari Heinonen: Oululaisessa kuopassa kuohuu13
- Riikka Saarinen: *Viikon löydöt* Turun tuomiokirkon torilta16
- Rami Kokko: Vedenalaista konservointia19
- Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja24

Matkakertomukset

- Katri Kurkela: Nojatuolimatkaa.....28
- Heidi Rajala: Marquetry - Past and Present.....29
- Tina Lindgren: MOK -lehden toimituskunnan kokous Norjassa.....32

Museovirasto tiedottaa

- Lea Murto-Orava.....34

Kannen kuva: Kirsi Majantie: Varhainen Turku -projektin viikkolöytöjä Aboa Vetus & Ars Nova -museon aulassa.

Syystervehdys kaikille!

Yhdistyksen syyskoulutuspäivä kutsuu konservaattoreita ja muita asiasta kiinnostuneita Lahteen. Luvassa on tuhti tietopaketti uuden hankintalain sisällöstä ja sen käytännön sovellutuksista. Tilaisuudessa esitellään myös työryhmän laatima konservointitarjouspyyntölomake, jonka toivotaan yhtenäistävän nyt hajanaisia käytäntöjä ja siten saattavan tarjoukset vertailukelpoisemmiksi. Iltapäivän aikana on tilaisuus tutustua Lahden kaupunginmuseoiden Konservointikeskukseen sekä Hennalan museoihin.

PKL:n Suomen osaston sääntömääräinen syyskokous pidetään koulutuspäivän päätteeksi Sotilasmusiikkimuseossa Hennalassa. Kokouksen asialistalla on sääntöjen mukaisesti jäsenmaksuista päättäminen, vuoden 2008 toimintasuunnitelman ja siihen liittyvän talousarvion vahvistaminen, hallituksen jäsenten valinta, tilintarkastajien ja varatilintarkastajien valinta, sekä jäsenhakemuksista päättäminen. Jäsenmaksuihin hallitus esittää korotuksia – korotuspaineita ovat luoneet sekä kasvaneet tilintarkastuskustannukset että halu pitää myös eläkkeelle jääneet konservaattorit jäsenistössämme. Kaksi neljästä erovuorossa olevasta hallituksen jäsenestä on ilmoittanut jättävänsä paikkansa, joten tarjolle tulee ainakin kaksi vaikuttamispaikkaa uusille, innokkaille jäsenille.

Tärkeitä asioita on siis käsiteltävänä. Kannattaa tulla paikalle ja tuoda esiin omat painavat mielipiteet kun on mahdollisuus vaikuttaa!

Ja huomatkaa: tarjolla tällä kertaa on ehtaa kotonaleivottua piirasta, kokkina erään jäsenemme äiti – siis aitoa äidin tekemää sapuskaa!

Näkemisiin Lahdessa,

Hallituksen puolesta
Riitta Koskivirta
puheenjohtaja

Tervehdys lukijat!

Konservaattorin ammatti on haasteita täynnä. Ala kehittyy koko ajan ja perässä olisi pysyttävä. Niin meillä Suomessa kuin maailmallakin tehdään jatkuvasti tutkimusta, järjestetään konferensseja ja koulutustilaisuuksia. Sähköpostilistat ja Internetsivut tulvivat tietoa, joka liittyy ammattiimme. Välillä toivoo, että vuorokauteen voisi saada lisää tunteja. Niin paljon on tehtävää ja niin vähän on aikaa. Välillä on hyvä levähtää, istua tuoliin lukemaan muiden haasteista ja työreissuista.

Olemme saaneet koottua tähän syksyn numeroon monenlaisia artikkeleita. Kiitos aktiivisten kirjoittajien, olemme saaneet luotua lehteen uuden tyyppiset Teema -sivut. Teema -sivujen ideana on nostaa lehdessä esiin jokin ajankohtainen tai puhtaasti kiinnostava aihekokonaisuus, josta pyydämme aiheen parissa työskenteleviä asiantuntijoita laatimaan artikkelin, muistion tai tutkimusraportin. Tavoitteenamme on saada koostettua yhteen lehteen kirjoituksia samasta aiheesta, mutta mahdollisuuksien mukaan erilaisista näkökulmista. Tämän lehden arkeologia teema -sivut on koostanut Katariina. Olemme halunneet selkeyttää myös kokous- ja kongressikuulumisten sekä matkakertomusten roolia lehdessämme. Katri on koostanut maailman kuulumisista kokonaisuuden lehden loppupuolelle.

Uudistuksia on helppo suunnitella, mutta toteuttamiseen tarvitsemme koko lukijakuntamme yhteistä mielenkiintoa ja osallistumista! Lämpimät kiitokset toimituksen puolesta jälleen ahkerille kirjoittajille ja mukavaa sekä työntäyteistä syksyä kaikille!

terveisin,
Katri Kurkela ja Katariina Melvas



**POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO RY
NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDETS FINLÄNDSKA SEKTION RF**

KOKOUSHUUTSU

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets finländska sektion rf

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN SYYSKOKOUS

Perjantaina 16. marraskuuta 2007, klo 15.30

Sotilasmusiikkimuseo
Helsingintie 199 A, 15700 Lahti

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

TERVETULOA!

Hallitus

Marraskuinen päivä Päijät-Hämeessä

Tämänsykyinen koulutuspäivä pidetään muotoilun vuotta viettävässä Lahdessa. Kaupungissa on monipuolinen museotarjonta ja se on tunnettu myös teatteristaan ja uudesta Sibeliustalosta.

Aloitamme Lahden Hiihtomuseon auditoriossa Urheilukeskuksen kupeessa. Aamupäivän antina ovat uusi hankintalaki sekä tarjouspyyntöryhmän aikaansaannosten esittely. Hankintalaista puhuvat lakimies Terhi Kauti (Asianajotoimisto Krogerus Oy) sekä Lahden kaupungin hankintapäällikkö Mauri Pulkkinen. Tarjouspyyntöryhmässä ovat ahkeroineet Anna Häkäri, Tiina Sonninen ja Päivi Ukkonen, asian esittelevät Anna ja Päivi.

Hankintalaki on tullut varmasti osittain tutuksi kuntien palkkalistoilla oleville ja kunnille yksityisesti töitä tekeville konservaattoreille. Nyt on hyvä tilaisuus saada kertausta tai lisäoppia aiheesta asiantuntevien esitysten avulla.

Aiheeseen kannattaa tutustua myös omin päin ja valmistella kysymyksiä ja kommentteja esiintyjille. Hankintalaista on mm. osoitteissa
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070614>,
http://www.krogerus.com/fi/pdf/hankintalainsaadanto_ ja_uudistukset.pdf
http://www.sosiaaliala.fi/sosiaalialan_tyonantajaliitto/liitetiedostot/hankintalaki_uudistuuA51.pdf
sekä kauppa- ja teollisuusministeriön sivuilla <http://www.ktm.fi/index.phtml?s=102>.

Tilan esityksille tarjoaa Lahden kaupunginmuseo. Aamupäivän esitysten jälkeen syödään lounasta, helpoiten se käy ravintola Voitossa.

Iltapäivä aloitetaan Konservointikeskuksesta, jossa oppaanamme toimivat konservaattorit Ritva Suvanto ja Maija Nisonen sekä kuva-arkistossa arkistonhoitaja Riitta Hänninen.

Konservointikeskuksesta siirrytään Hennalaan tutustumaan kahteen erikoismuseoon. Sotilaslääketieteen museo kuuluu Lahden kaupunginmuseoihin ja Suomen sotilasmusiikkimuseo on Suomen sotilasmusiikkisäätiön ylläpitämä. Molemmat museot tarjoavat ilmaisen sisäänkäsyn.

Museokierrosten jälkeen yhdistyksen jäsenten sääntömääräinen syyskokous pidetään Suomen sotilasmusiikkimuseon tarjoamassa kokoustilassa. Kokouksessa nautitaan iltapalaa, jonka ovat valmistaneet Pia Klaavu ja Kaarina Ruhala.

Liikkumiseen Lahdessa on varattu yhteiskuljetus. Vain saapuminen Hiihtomuseolle on järjestettävä itse, museolle on matkaa linja-autoasemalta n. 1 km ja rautatieasemalta n. 2 km. Iltapäivällä bussi kuljettaa osallistujat Hiihtomuseolta Konservointikeskukseen, sieltä Hennalaan ja kokouksen jälkeen takaisin keskustaan.

Yhdistykseen kuulumattomat tai muuten kokoukseen osallistumattomat pääsevät Hennalasta keskustaan paikallisbussilla nro 12 tai taksilla. Paikallisbussi kulkee tunnin välein (15.35, 16.35 jne.) Kauppatorille. Kauppatorilta on vajaa 1 km rautatieasemalle, linja-autoasema on bussin reitin varrella. Yleensäkin Lahteen pääsee paremmin linja-autolla, ja linja-autoaseman sijainti on päivän ohjelman kannalta keskeisempi kuin rautatieaseman.

Kuten ohjelmassa lukee, illalla bussi kuljettaa asemien lisäksi halukkaat Sibeliustalolle asti. Siellä on varattuna opastettu kierros klo 18.15-18.45. Opastuksen hinta on 48 euroa, ja henkilökohtainen maksu riippuu osallistujien määrästä. Kerro kierrokselle osallistumisesta koulutuspäivään ilmoittautumisen yhteydessä. Koulutuspäivän aikana ilmoitetaan, paljonko kierros maksaa osallistujille. Maksu kerätään osallistujilta päivän aikana (mielellään tasaraha) ja kokonaissumma maksetaan Sibeliustalossa. Joten mitä enemmän osallistujia, sitä vähemmän maksaa!

Illan viihdekonserttiin voi kukin lunastaa itse lipun. Sibeliustalolta pääsee keskustaan bussilla nro 17 kaksi kertaa tunnissa, taksilla tai kävellen. Matkaa on n. 2 km. Linjan 17 reitti kulkee linja-autoaseman vierestä.

Sitovat ilmoittautumiset yhteystietoineen on tehtävä 7.11.2007 mennessä. Ilmoittautumiset koulutuspäivään ottaa vastaan Pia Klaavu. Yhteystiedot:

pia.klaavu@nba.fi
 puh. (09) 40509 503 / 040 775 8160
 tai postitse Pia Klaavu, Konservointilaitos, PL 913, 00101 Helsinki.

Muistakaa mainita ilmoittautumisen yhteydessä osallistumisesta PKL:n sääntömääräiseen syyskokoukseen ja Sibeliustalon opastetulle kierrokselle sekä mahdollisista erikoisruokavaliotoiveistanne

Yhdistykseen kuulumattomille koulutuspäivän hinta on 30 euroa, joka maksetaan viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä PKL:n Suomen osasto ry:n tilille 800018-1026478, viestikohtaan "syyskoulutuspäivä".

Lämpimästi tervetuloa Lahteen!

Linkejä:

- <http://www.lahdenmuseot.fi/>
- <http://www.sotilasmusiikkimuseo.fi/>
- <http://www.sibeliustalo.fi/>
- <http://www.koivistonauto.fi> (Lahden paikallisbussit)
- <http://www.vr.fi/>
- <http://www.expressbus.com/>

Koulutuspäivä Lahdessa

16.11.2007

Ohjelma

Aamupäivä

- 8.30-9.00 Ilmoittautuminen ja aamukahvi ravintola Voitossa Lahden Hiihtomuseon aulassa, osoite Urheilukeskus, Salpausselänkatu.
Siirtyminen Hiihtomuseon auditorioon.
- 9.00-11.00 Avajaissanat, Lahden kaupunginmuseon vs. museonjohtaja Esa Hassinen
Luento uudesta hankintalaista: lakimies Terhi Kauti, Asianajotoimisto Krogerus Oy sekä kysymyksiä ja keskustelua
- 11.00-11.10 Tauko
- 11.10-11.40 Esittely hankintalain soveltamisesta: Lahden kaupungin vs. hankintapäällikkö KTM Minna Halonen
- 11.40-12.00 Tarjouspyyntömenettelyn kaavakkeen esittely, konservaattorit Anna Häkäri ja Päivi Ukkonen
- 12.00-13.00 Lounas (ravintola Voitto, omakustanteinen)

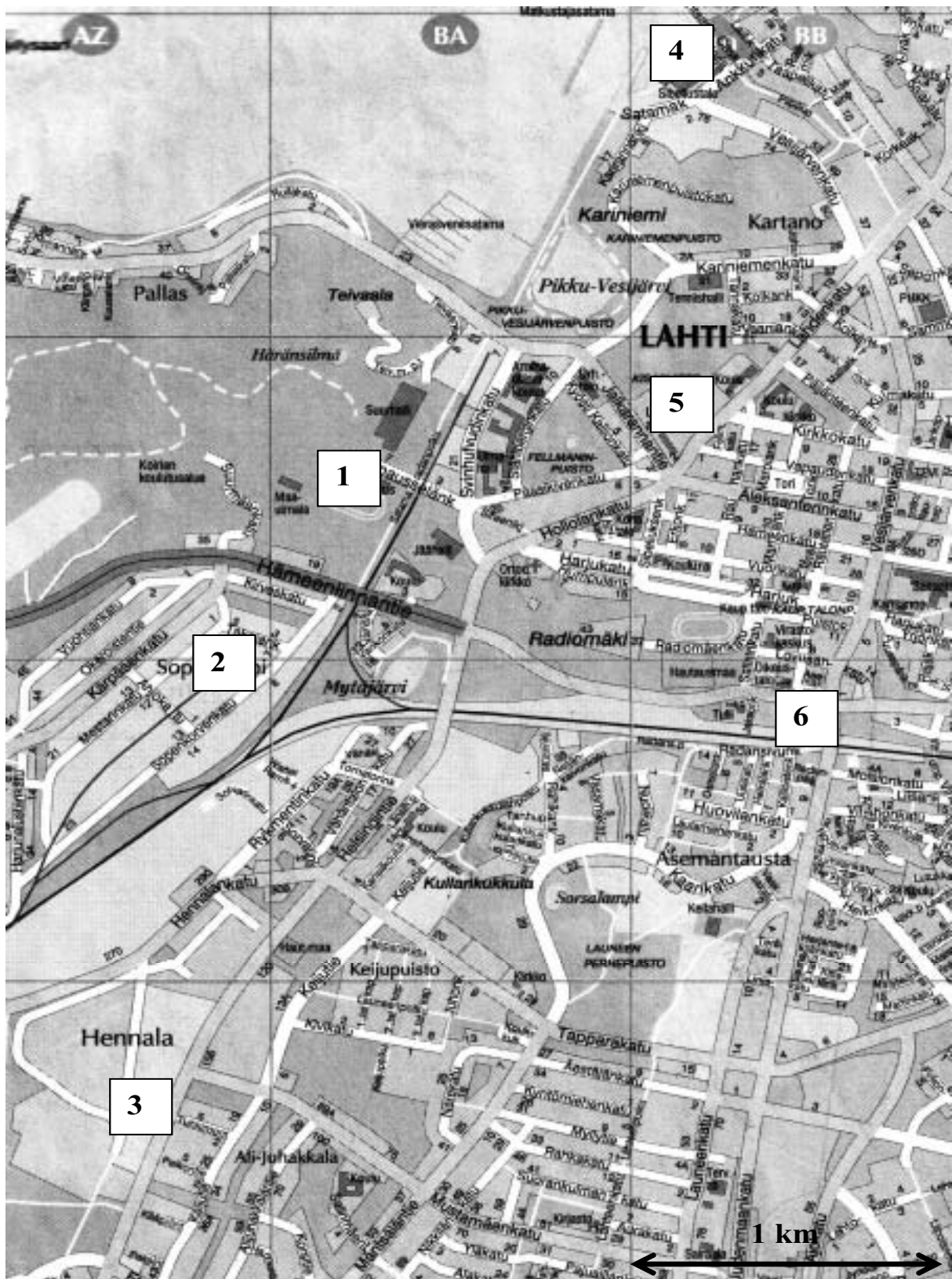
Iltapäivä

- 13.00-13.20 Bussikuljetus Hiihtomuseosta Lahden kaupunginmuseoiden Konservointikeskukseen, osoite Sopenkorvenkatu 9
- 13.20-14.20 Tutustuminen Konservointikeskuksen tiloihin: tekstiili- ja kovien materiaalien konservointi sekä kuva-arkisto
- 14.20-14.30 Bussikuljetus Konservointikeskuksesta Hennalaan Sotilaslääketieteen sekä Suomen sotilasmusiikkimuseoon, osoite Helsingintie 199
- 14.30-15.30 Tutustuminen museoihin (museot tarjoavat ilmaisen sisäänpääsyn)
- 15.30-17.30 PKL:n Suomen osasto ry:n sääntömääräinen syyskokous jäsenille Suomen sotilasmusiikkimuseon kokoustilassa, ennakoilmoittautuminen. Tarjoilua.
- 17.30-18.00 Yhteiskuljetus bussilla Hennalasta rautatie- ja linja-autoaseman kautta Sibeliustalolle, Ankkurikatu 7.

Ylimääräinen ohjelma Sibeliustalossa

- 18.15-18.45 Opastettu kierros Sibeliustalossa, omakustanteinen, ennakoilmoittautuminen
- 19.00- Sinfonia Lahti. Elokuvamusiikin parhaat, John Williams -konsertti Jaakko Kuusisto, kapellimestari; Lahden Bach-kuoro

Liput voi ostaa esim. Sibeliustalon lipunmyynnistä p. 0600-39-3949 (1.25€/ min + pvm) tai internetin kautta www.lippupalvelu.fi . Lippu kannattaa hankkia ajoissa!



1. **Hiihtomuseo, Urheilukeskus, Salpausselänkatu**
2. **Konservointikeskus, Sopenkorvenkatu 9 B**
3. **Sotilasmusiikkimuseo ja Sotilaslääketieteen museo, Helsingintie 199**
4. **Sibeliustalo, Ankkurikatu 7**
5. **Linja-autoasema, Jalkaramantie 1**
6. **Rautatieasema, Mannerheiminkatu 15**

Kuljetamme taideteokset turvallisesti. Palvelemme myös taideteosten konservointiin liittyvissä kysymyksissä.



Taidekuljetukset ovelta ovelle kaikkialla maailmassa

Pakkaus
Taidekuljetus
Ripustaminen
Varastointi
Kuljetusvakuuttaminen

Taideteosten hoitaminen ja konservointi

Kuntotarkastus
Konservointi
Kehystys
Inventointi
Konsultointi

Nurminen Prima ▶▶▶

Nurminen Prima Oy, Taidelogistiikka ja konservointipalvelut, PL 160, 01301 Vantaa, Puhelin 010 545 00,
Faksi 010 545 3272, taide@nurminenprima.com, konservointi@nurminenprima.com, www.nurminenprima.com

OOO Nurminen Prima, 4 Rostovsky per. 1 / 2, 119121 Moscow, Russia, Puhelin (+7 495) 626 5668,
Faksi (+7 495) 248 1434, fineart@nurminenprima.com, www.nurminenprima.com

Teemana Arkeologia

Kuulumisia menneisyyden jäljiltä

Teksti: Katariina Melvas

Toukokuussa lähestyin arkeologiaan erikoistuneita konservaattoreita pyytämällä heiltä artikkelia konservointitoimista kaivausten aikana, päiväkirjamaisia muistiinpanoja kuopan reunalta tai raporttia konservointilaboratoriossa suoritetuista jälkitöistä. Tavoitteenani oli toimittaa syksyn ensimmäiseen lehteen arkeologia-aiheiset teemasivut kesän arkeologisista kaivauksista ja saada konservaattorin ääni kuuluviin arkeologisten kaivausten ääreltä. Toivoin lehteen konservaattoreiden kirjoituksia kaivausten kulusta, *in situ* -toimenpiteistä, kiireellisiä konservointitoimenpiteitä vaativista löydöistä. Kesän lopuksi kolme konservaattoria toimitti minulle kuulumisia menneisyydestä, konservaattorin näkökulmasta. Kiitos teille aktiiveille ja kaikille muillekin, jotka ehkä vielä emmitte julkaista kirjoituksianne.

Arkeologiasta ja esihistoriasta kiinnostuneille, on syksyn kynnyksellä jälleen ollut tarjolla runsaasti tapahtumia valtakunnallisilla *Menneisyyden jäljillä* -arkeologian päivillä, joiden aikana oli tarjolla arkeologista ohjelmaa eri puolilla Suomea. Yhteisen otsikon alla tapahtumia järjestivät kuntien kulttuuritoimet ja paikallismuseot, Museovirasto, perinneyhdistykset ja kotiseutuseurat sekä arkeologian opiskelija- ja harrastajajärjestöt.

Arkeologia on ollut valtakunnallisesti esillä myös Museoviraston uuden strategisen linjauksen muodossa: Museovirasto pyrkii uudistamaan maakunnallisten toimijoiden kanssa tehtäviä sopimuksia kulttuuriympäristöjen suojelutyön osalta. Uudella sopimuksella Museovirasto pyrkii delegoimaan pääosan kulttuuriympäristön viranomaistehtävistä Maakuntamuseoille. Kulttuuriympäristön vaaliminen onnistuu parhaiten yhteistyöllä, jonka toteuttamisessa Museovirasto ja maakuntamuseot ovat yhdessä vahva ammatillinen yhteisö, osaaja ja vaikuttaja.

Uudessa sopimuksessa tullaan sopimaan yhteistyöstä ja työnjaosta sekä arkeologian että rakennusperinnön alalla. Sopimus korostaa osapuolten yhteistä vastuuta kulttuuriperinnön vaalimisessa ja suojelussa, minkä lisäksi sopimuksessa käsitellään inventointi- ja tutkimustoimintaa, koulutus-, ohjaus- ja neuvontatyötä sekä korjausavustuksia koskevaa yhteistyötä, tiedonvaihtoa, tiedottamista, tiedon saatavuutta ja kehittämistoimintaa niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla.

Arkeologia on ajatonta ja aina pinnalla, pinnan alla. Teema sivujen osalta toivon, että ensimmäisten arkeologia -aiheisten teemasivujen jälkeen ajankohtaisia, päivänpolttavia ja iättömiä konservointia sivuavia teemoja riittää jokaiseen lehteen. Teemoja saa myös ehdottaa toimitukselle.

Päätimme toimituksessa esitellä teema-artikkelit arkeologisessa järjestyksessä: pinta kerrosten alta paljastuu aina vanhempaa aineistoa. Artikkeleista kaksi ensimmäistä ovat kaupunkiarkeologian alalta ja tutkimuskohteena ovat urbaanin asuin ympäristön kulttuurikerrokset ja kerroksiin hautautuneet rakennelmat ja esineet. Kesän 2007 kuulumisia saamme Oulusta, missä kunnallispolitiikka ja paikallisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ovat ajautuneet vastakkain kaupunkikaivausten kuopassa. Muutaman vuoden takaisia kuulumia saamme Turusta, missä kesien 2005-2006 aikana testattiin kaupunkihistorian ja arkeologian popularisointia. Kolmas artikkeli liittyy vedenalaisen kulttuuriperinnön suojeluun ja kertoo vuonna 2002 aloitetusta vedenalaisesta tutkimuksesta Helsingin edustalle uponneen hylyn tykkien suojaamisesta.

Oululaisessa kuopassa kuohuu

Teksti ja kuvat: Jari Heinonen, esinekonservaattori, Oulun yliopisto, Arkeologian laboratorio

Mennyt kesä 2007 on Oulussa ollut arkeologisesti poikkeuksellisen vilkas ja Oulun keskustaa on kaivettu useasta kohdasta. Yksi huomiota herättänyt ja Oulun yliopiston arkeologian oppiainettakin erityisesti koskettanut kohde on ollut ns. Virastotalon tontti. Keskustassa ruutukaava-alueella oleva kaivausalue on tuleva kaupungin virastotalon sijaintipaikka. Tontilla on suoritettu arkeologisia kaivauksia jo kolmena vuotena Museoviraston tutkiessa aluetta koekuopittamalla, konekaivuunvalvonnalla ja valittujen kohtien pelastuskaivauksilla, mutta vasta tämä vuosi on tuonut merkittäviä löytöjä ja nostanut kohteen median tietoisuuteen.

Median huomio on kiinnittynyt tai kiinnitetty virastotalon tontilta tehtyihin löydöksiin ja niiden tulkinnoista syntyneeseen erimielisyyteen. Eriäviä mielipiteitä ovat esittäneet lähinnä Oulun yliopiston arkeologian lehtori Pentti Koivunen ja kaivauksista vastaava Museoviraston Rakennushistorian osaston intendentti Marianna Niukkanen. Koivunen uskoo löydöksiin osoittavan entisen sisäsataman paikan, kun taas Niukkasen mielestä löydöt ovat osa paikalla sijainneen lammen täyttökerroksia. Menemättä tulkintojen oikeellisuuteen, voidaan todeta Koivusen olevan ymmärrettävän huolissaan kiinteiden muinaisjäännösten katoamisesta kaivausten edetessä. Koivusen huolta lisää erityisesti se, että kaivauksissa paljastuneet historialliset muinaisjäänteet ohitetaan suorittamatta asianmukaisia tutkimuksia, vetoamalla esiin tulleiden rakenteiden merkityksettömyyteen. Niukkasen näkökanta on, ettei alueelta ole löydetty mitään tavallisuudesta poikkeavaa materiaalia ja että virastotalon rakennushankkeessa voidaan edetä ennakoitujen aikataulusuunnitelmien mukaan.

Näkemyserojen taustalla vaikuttaa ilmeisesti se, että Museovirasto on etukäteen sopinut rakennuttajan eli Oulun kaupungin kanssa kustannuksista, joilla alueen arkeologinen tutkimus voidaan saattaa kohtuudella loppuun ja vapauttaa alue rakentamiselle. Koivusen käsityksen mukaan kaivamalla kuoppa tyhjäksi tuhotaan peruuttamattomasti osa Oulun historiaa. Niinpä lehtori Koivunen onkin vastustanut näkemäänsä vääryyttä tuomalla eriävän kantansa muiden tietoon ja herättelemällä mediaa kiinnostumaan asiasta. Hän on myös itse käynyt kaivausalueella talteen ottamassa irtolöytöjä. Onpa hän myös sopinut maanrakennusliikkeen kanssa pois toimitettujen hirsilöytöjen varastoinnista omalle tontilleen jatkotutkimusten toivossa. Museovirasto on vastannut huutoon mm. sopimalla kaupungin ja rakennusliikkeen kanssa lisää tutkimusaikaa arkeologeille kaivinkoneiden varjossa.



Kuva 1. Virastotalon kaivauspaikka ja hirsikehikko Oulun keskustassa 4.9. 2007.

Allekirjoittaneen työhön arkeologian laboratoriossa kyseiset kaivaukset ja kiista löydöistä on vaikuttanut, täyttämällä laboratorion kylmähuoneen pullolleen Virastotalon kaivauksilta nostettua orgaanista materiaalia, osa virallisesti kaivettua, osa jätekasasta haalittua. Virallisesti kaivettujen esineiden osalta dokumentointi ja esineiden kontekstitiedot ovat kunnossa ja jatkotoimenpiteet tiedossa. Ongelmia aiheuttavat ne esineet, jotka on poimittu talteen ilman dokumentointia tai taustatietoja ja joiden konservoinnista tai konservoinnin rahoituksesta ole sovittu vielä mitään. Jokainen irtolöytönä laboratorioon toimitettu esine on kuitenkin pala oululaista historiaa ja arkeologisen tutkimuksen kaipaamaa kaupunkiarkeologista materiaalia, myös kontekstistaan irrotettuna ja olemattomasti dokumentoituina.

Vaikka hankkeella on maksaja eli Oulun kaupunki, vaikuttaa siltä, että kaivauksista vastuussa olevien arkeologien tavoitteena ei ole kaikkien löytöjen säilyttäminen, vaan osa löydöistä olisi näillä näkymin kustannussyihin vedoten jäämässä konservoimatta.



Kuva 2. Irtolöytöjä Virastotalon tontilta 2007. Verkon painokives ja sorvatun puuastian kappale.

Toimimme arkeologian laboratoriossa tässäkin asiassa erilaisten arvojen ristipaineissa. Arkeologia on tuhoavaa tiedettä, sen, joten on tärkeää dokumentoida kaikki mitä kentällä tekee, näkee ja mitä maaperästä löytyy: niin ainakin opetamme tulevia arkeologeja. Toisaalta yksikkömme tulee yliopiston määrittelemien mission ja vision mukaisesti hankkia ulkopuolista rahoitusta ja olla dynaaminen osa ympäröivää yhteiskuntaa. Toisaalta olemme myös oululainen arkeologian alan opetus- ja tutkimusyksikkö, jonka perusajatuksena on tutkia, säilyttää ja tallentaa mm. pohjois-suomalaista, myös oululaista materiaalista historiaa. Asiaa ei yksinkertaista sekään seikka, että yksikkömme on asiassa mukana monessa eri roolissa: kaivauksilla työskentelevä Museoviraston palkkaama henkilökunta on pääasiassa Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen kasvatteja, jotka tekevät työtään vuokratiloissa arkeologian laboratoriossa ja arkeologian laboratorion välineillä.

Minkälaisen viestin me annamme ympäristöömme tässä tapauksessa yksikkönä, oppiaineena ja yhteiskunnallisena palveluntarjoajana? Mediassa yksittäisen arkeologin lehtorin, eettisesti osin oikeutetutkin toimet ja lausunnot tulkitaan herkästi koko yliopiston tai ainakin arkeologian oppiaineen mielipiteeksi. Toisaalta asettumalla julkisesti ylintä viranomaista vastaan, saadaan aikaan kuva riittäisestä arkeologijoukosta. Tällainen julkisuuskuva voi koitua haitaksi koko alalle myöhempiä toimenpiteitä ja tutkimushankkeita suunniteltaessa.

Viimeisin käänne tapahtumaketjussa on se, että kaivausalueelta on tullut esiin sellaisia kiinteitä löytöjä, jotka vihdoinkin pysäyttivät kaivinkoneet ja mahdollistivat löytöjen huolellisen dokumentoinnin. Museovirasto on luvannut viikon lisäaikaa dokumentoida ja kaivaa loppuun maasta esiin tulleet hirsirakenteet (ks. kuvat). Hirsirakenteet on myös luvattu ajoittaa dendrokronologisella menetelmällä. Ilmeisesti tämä Museoviraston myönnytyksenä tekemä töiden pysäyttäminen ja löytöjen parempi huomioiminen on lisännyt yhteisymmärrystä kiistassa. Se tosiasia, että löydöt ovat pala Oulun historiaa, on nyt otettu huomioon ja aiempi kiista niiden tulkinnasta jätettäneen myöhemmäksi, esimerkiksi vuosittaiseen kaivauslöytöjen esittelyseminaariin. Samansuuntaista ratkaisua ehdottaa myös Pekka Mikkola paikallislehti Kalevan pääkirjoituksessaan (Kaleva/6.9.2007). Mieltä painaa kuitenkin jo nyt kysymys: mitä historiallisesti arvokasta on jo tähän mennessä menetetty tuon kuopan kaivuussa?

Viikon löydöt Tuomiokirkontorilta

Konservaattorin rooli arkeologian popularisoinnissa

Teksti: Riikka Saarinen, esinekonservaattori, Turun maakuntamuseo

Kuvat: Kirsi Majantie, tutkija ja PR-arkeologi, Turun maakuntamuseo

Vuosina 2005-2006 Turussa toteutettiin pieni palanen arkeologin unelmaa: tutkimuskaivaushanke Tuomiokirkon ympäristössä. Turun kaupungin juhlavuonna paikalliset päättäjät yhdessä maakuntamuseon kanssa sopivat lahjoituksesta kaupunkilaisille ja mahdollistivat lapionpistot kaivelulta muuten vapaana olevalla historiallisella alueella. Tässä tapauksessa veronmaksajien saama lahja oli tuore tutkimustieto koskien kaupungin syntyhistoriaa. Nimekseen lahjahanke sai "Varhainen Turku". Varhainen Turku –hanke liitettiin sittemmin myös Turun ja Tarton museoiden väliseen HIT eli History in Town yhteistyöhankkeeseen. HIT –hankkeeseen saatiin rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta.

Merkittävä ero vuotuisiin pelastuskaivauksiin nähden, oli tutkijan kannalta kaivauskohteen sekä sen pinta-alan valinta. Tällä kertaa kuoppien paikkoja määrittivät tutkimukselliset lähtökohdat ja tutkimusalueen laajuutta käytettävissä olevat resurssit. Tarkkaan harkittuja kaivausalueita oli yhteensä kolme ja kahden vuoden aikana suoritetun kaivauksen kokonaispinta-ala oli 126 m². Tuomiokirkon ja Aurajoen väliseltä kaivausalueelta toivottiin merkkejä varhaisimmista kaupunkitonteista. Tuomiokirkon eteläpuolella tutkittiin keskiaikaista Kirkkokatua ja sen varressa olleita rakennuksia. Kirkon kaakkoispuolella kaivaukset suoritettiin oletetun, kaupungin varhaisimman torin alueella.



Kuva 1. Varhainen Turku -projektin viikkolöytöjä Aboa Vetus & Ars Nova -museon aulassa.

Varhainen Turku –hankkeelta edellytettiin aktiivista tiedottamista kaupunkilaisten suuntaan ja popularisoivaan puoleen pyrittiin varautumaan jo etukäteen. Merkittävä osa tiedotettavista seikoista koski esiin kaivettuja löytöjä. Löytöjen näkyvyyden takaamiseksi oli sovittu viikoittain vaihtuvasta ns. *viikon löydöstä*, mikä tarkoitti käynnissä olevilta kaivauksilta löytyneitä ja näytteille asetettavia esineitä. Näytteille asettaminen herätti runsaasti keskustelua konservaattoreiden keskuudessa. Konservaattoreiden suurena huolena oli yksittäisen löydön erilliseen konservointiin, pakkaamiseen, kuljetuksiin ja näytteille asettamiseen arvioitava ylimääräinen työaika. Tiedostettiin myös, että paineet löytöjen nopealle konservoimiselle voisivat aiheuttaa hätköintiä ja löytöjen säilymisen kannalta liian nopeaa toimintaa. Myös mahdollisuus työtehtävien kasaantumisesta, vaikkapa kentällä tapahtuvan odottamattoman nostotehtävän ilmaantuessa oli hyvin todennäköistä uusien velvoitteiden myötä.

Kaivausten alkaessa näytteille asetettavien *viikon löytö* –kohteiden lukumäärä oli noussut kahteen. Löytöjä varten asetetut vitriinit sijaitsivat Tuomiokirkon läheisyydessä. Vanhalla Raatihuoneella, kulttuurikeskuksen aulassa olevaa löytöä saattoi ihaila myös ulkopuolelta, sillä vitriini sijoitettiin katutasoon ikkunan ääreen. Toinen löytöjen esittelypaikka oli Aboa Vetus & Ars Nova –museon aulassa, jonne sijoitettiin rinnakkain neljä vitriiniä. Tämä tarkoitti sitä, että *viikon löydöiksi* valitut esineet olivat Aboa Vetus & Ars Nova –museossa näytteillä useamman viikon ja löydöistä pisimpään näytteillä ollut poistettiin uusimman tieltä. Vitriinit olivat molemmissa kohteissa lukollisia ja valvonnan alaisia.

Vuonna 2005 *viikon löytöjä* asetettiin esille yhteensä 20 ja seuraavana vuonna 22 kohdetta ja jokaisesta näytteille asetettavasta löydöstä neuvoteltiin erikseen. Vitriinien minimivaatimusten täytyessä ennakkoluulottomasti näytteille alustavasti luvatut löydöt olivat keramiikan, kaakelin, saven ja kivien paloja, mutta loppujen lopuksi esitettyjen *viikon löytöjen* materiaalikirjo oli varsin kattava. Vaikeimmin näytteille asetettavien esineiden ryhmän muodostivat orgaaniset materiaalit: luu- ja sarviesineet vaativat hitaan, kontrolloidun kuivatuksen ja tasaisen kosteuden myös kuivatuksen jälkeen. Kyseisten esineiden näytteille asettaminen vaati siis useamman viikon valmistelun sekä tasaisen kostean kesäsään. Puisten esineiden konservointi ensimmäisen kaivauskauden kuluessa ei ollut mahdollista,



joten ensimmäisenä kesänä yleisölle esitellyt puiset kimpiastian palat asetettiin näytteille vitriiniin asetetussa vedellä täytetyssä akvaariossa. Ratkaisu oli toimiva ja se toistettiin seuraavana kesänä Aboa Vetus Ars Nova -museon pienemmässä vitriinissä luisen arpakuution kohdalla. Akvaariona toimi tällöin pieni lasinen laboratorioastia. Toisena kaivausvuotena voitiin esitellä myös edellisen kesän löytöjä, talven aikana konservoituja nahka- ja puuesineitä. Nahkakenkä ei märkänä ja ilman lestiä olisi yleisön näkökulmasta ollut kyllin havainnollinen.

Kuva 2. Lähikuva kaivauksissa löydetyistä kaakelin kappaleista.

Näytteille asettelussa yhteisenä huolena oli pienten ja fragmentaaristen löytöjen riittävä näkyvyys vitriineissä. Esineen korostaminen jäi usein kuvituksen ja tutkijan tekstien varaan, sillä löytöjen nopean vaihtuvuuden vuoksi näytteille asetetut esineet saivat mahdollisen näyttelytuen vain, mikäli varastosta löytyi sopiva. Esimerkiksi keraamisen käsienpesualtaan, lavabon possuksi muotoiltu nokka kirvoitti varsin mielikuvituksellisia esitys-yritelmiä. *Viikon löytöinä* esiteltujen kohteiden kokonaislukumäärä oli materiaalin mukaan luokiteltuna: 8 keramiikkaa, 3 kaakelia, 2 liitupiippua, 1 kivi, 1 tiili, 7 lasia, 4 luuta/sarvea, 1 luu/metalli komposiitti, 5 kupariseosesineitä, 3 rahaa, 1 rauta, 4 puuta ja 2 nahkaa. Kappalemäärät eivät täysin vastaa esitettäviä löytöjä lukumääräisesti. Tavallisesti vitriinissä oli yksi esine kerrallaan, mutta parhaimmillaan kun haluttiin esittää rahakätkö kokonaisuudessaan, esiteltiin vitriinissä yhteensä 14 klippinkiä!

Näytteille asetettujen löytöjen materiaalikirjosta muodostui siis loppujen lopuksi varsin kattava. Asiaan vaikutti merkittävästi sujuva neuvotteluyhteys tutkijan ja konservaattorin välillä. Käytännössä ehdotukset *viikon löydöiksi* tulivat tutkija ja Varhainen Turku –hankkeen tiedotuksesta huolehtineelta PR-arkeologi Kirsi Majantielta, joka myös toteutti tekstitykset ja muun *viikon löytöä* havainnollistavan materiaalin esillepanon. Konservaattorit saivat päättää kunkin esineen kohdalla näytteille asettamiselle ehdoista. Aktiivisia konservointitoimenpiteitä vaatineiden löytöjen osalta annettiin arvio työn kestosta ja pyrittiin pitäytymään sovitussa aikataulussa kunkin esineen kohdalla. Vaihtoehtoinen suunnitelma oli aina olemassa ja löytö voitiin tarvittaessa esittää valokuvankin muodossa.

Konservoinnin osalta pelastuskaivauksen ja tutkimuskaivauksen ero tuntui työskentelyssä kaivausten aikana. Varhainen Turku hanke tuotti yhteensä 4239 uutta löytökokonaisuutta Turun maakuntamuseon kokoelmiin ja jälkityöt ovat edelleen käynnissä. Konservaattoreina projektissa ovat toimineet Liisa Näsänen (2005), Pauliina Niskanen (2006) sekä Riikka Saarinen (2005-06). *Viikon löytöjen* aiheuttama työmäärä oli kohtalainen, mutta työ koettiin silti antoisaksi sekä tutkijatiimin että konservaattoreiden puolelta. Tieto arvokkaasta työstä saatiin löytöjä seuranneilta kaupunkilaisilta vilkkaan palautteen muodossa. Tavallisesti taustalle jäävä konservointityö tuli tällä kertaa hyvin näkyväksi näytteille asetettujen erikoisten esineiden selitysteksteissä. Myös paikallinen media kiinnostui kirjoittamaan arkeologista konservointia koskevan, aukeaman suuruisen artikkelin.

Lähteet:

Majantie, K & Motuste, K. (toim.). HIT – History in Turku: Tietoja, taitoja ja löytöjä. Näyttely Turun linnassa 15.6.-23.9.2007. Turun maakuntamuseo, näyttelyesite 42. Newprint Oy, Raisio. 2007.

Vedenalaista konservointia linjalaiva *Kronprins Gustav Adolfin* hyllyllä

Teksti ja kuvat: Rami Kokko, konservaattori, Museovirasto, Meriarkeologian osasto

Valurautatykkien katodinen suojaus

Vuonna 1788 Helsingin ulkosaaristoon uponneen ruotsalaisen linjalaiva *Kronprins Gustav Adolfin* hyllyn valurautatykkeitä on tutkittu vuodesta 2002 lähtien sähkökemiallisia mittaustekniikoita soveltaen. Tutkimuksilla on pyritty selvittämään a) 20 metrin syvyydessä makaavien tykkien kunto yli 200 vuotta uppoamisensa jälkeen ja b) miten tehokkaasti hyllyllä makaavia tykkeitä voidaan suojata korroosiota vastaan *katodista suojausta* hyödyntäen. Tutkimusta on rahoittanut Suomen kulttuurirahasto, Museoviraston alaisten Suomen merimuseon ja Meriarkeologisen yksikön toimiessa yhteistyötahoina.



Kuva 1. Katodisesti suojatun tykin AT6 pH-mittausta in situ (P.Paanasalo / Museovirasto).

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa hyllyllä makaavista noin 70 tykistä valittiin koeryhmä, joka sisälsi sekä ehjiä että vaurioituneita tykkeitä. Kuntoluokitus tapahtui tykkien pinnalle muodostuneen krustikerroksen eheyden perusteella. Raudan korroosiotuotteista, mineraaleista ja meribiologisesta kasvustosta koostuva krustikerros, toimii eräänlaisena puoliläpäisevänä suojana ympäröivää hapekasta ja suolapitoista merivettä vastaan. Teoriassa korroosioprosessit meriarkeologisen raudan pinnalla hidastuvat krustikerroksen paksuuden ja tiiviyyden kasvaessa. Osassa hyllyllä makaavista tykeistä voitiin tutkimuksen alkaessa havaita vaurioita, esim. lohkeamia ja kulumia krustikerroksessa. Vauriot olivat oletetusti kiihdyttäneet tykkien korroosiota.

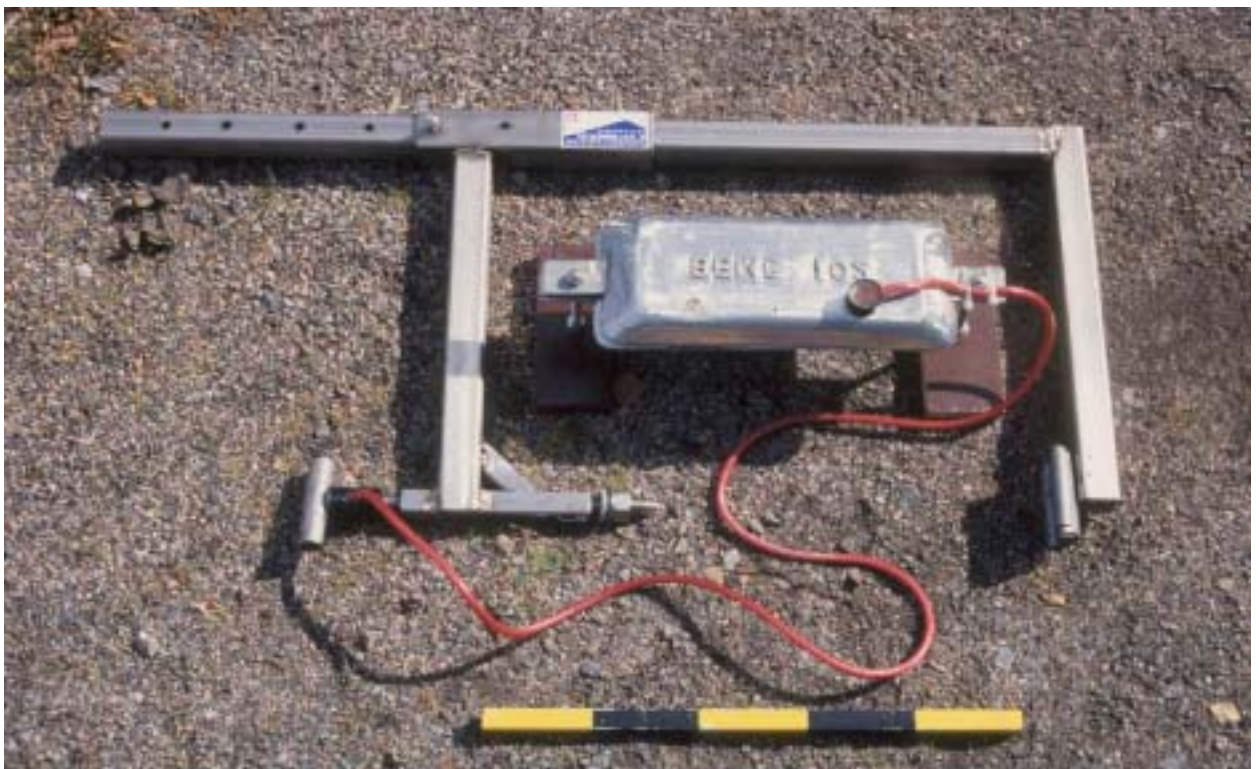
Kesällä 2002 kartoitettiin tykkien kuntoa: kaikkiaan neljästä tykistä, kahdesta ehjästä ja kahdesta vaurioituneesta mitattiin sähkökemiallinen korroosipotentiaali- (E_{korr}) ja tykkien metallipinnan pH. E_{korr} -tulosten keskiarvo näille neljälle tykille oli -0,301 voltia normaali vetyelektrodiin verrattuna (V/NVE), pH-keskiarvojen ollessa 7,26. Kun nämä tulokset sijoitetaan rauta-vesi-systeemille laadittuun *Pourbaix-diagrammiin* (Kaaviokuva 1) voidaan päätellä, että jokainen koeryhmän tykki *Kronprins Gustav Adolfin* hyllyllä, ruostuu aktiivisesti eli tykkien rauta liukenee Fe^{2+} -ioneina veteen.

Käytännössä mittaukset kohteella suoritetaan poraamalla paineilmaporalla halkaisijaltaan noin 12 mm:n kokoinen reikä krustikerroksen läpi tykin metallipintaan saakka. Välittömästi porauksen jälkeen reikään asetetaan pH-elektrodi pH-lukeman mittaamiseksi. Tykin metallipintaa syövyttävistä korroosioprosesseista johtuen pH voi olla niinkin alhainen kuin 4,1. Seuraavaksi samasta reiästä mitataan tykin E_{korr} vertailuelektrodia (Ag-AgCl) ja platinaelektrodia käyttäen. Sekä pH- että E_{korr} -arvot luetaan vesitiiviiden ja läpinäkyvien akryylimuovikoteloiden sisällä olevien mittareiden näytöiltä. Koska korroosioprosessit tapahtuvat tykin krustikerroksen ja metallipinnan välissä, luotettava E_{korr} - ja pH-tulos voidaan mitata vain edellä mainitulla tavalla tykkiin kajoamalla.

Kaikkein positiivisin (vähiten negatiivinen) E_{korr} -tulos, -0,233 (V/NVE), mitattiin hyllyn styyrpuurinpuoleisella laidalla makaavasta tykistä AT6, josta mitattiin myös kaikkein alhaisin metallipinnan pH-lukema 6,97. Sekä mittaustulosten perusteella, että visuaalisesti tarkasteltuna AT6 vaikutti olevan koeryhmän vaurioitunein ja nopeimmin ruostuva tykki.

Vuotta myöhemmin tykistä AT6 mitattiin jälleen E_{korr} , (-0,256 V/NVE), jonka jälkeen tykkiin kiinnitettiin *uhrautuva anodi* (sinkkiharkko) teräskiinnittimen ja eristetyn kuparikaapelin avulla (Kuva 2).

Katodisessa suojauksessa suojattavasta metalliesineestä tehdään suljetun virtapiirin katodi, johon epäjalommasta metalliseoksesta valmistettu anodi kiinnitetään sähköä johtavalla kaapelilla. Anodi tuottaa syöpyessään sähkövirtaa katodille meriveden toimiessa ionijohteena (elektrolyytinä).



Kuva 2. Teräskiinnitin ja sinkkianodi (R.Kokko/Museovirasto).

Viikko anodin kiinnittämisen jälkeen tykin E_{korr} oli laskenut 89 mV (-0,345 V/NVE) ja tykin pinnan pH-lukema oli noussut 0,23 pH-yksikköä (7,20). Mittaustulosten perusteella elektrokemialliset olosuhteet krustikerroksen alla, tykin metallipinnalla, olivat muuttuneet suotuisammaksi tykin pitkäaikaista säilymistä ajatellen. Alan kirjallisuudessa esitetään, että korroosipotentialin tulisi laskea alle -0,61 V/NVE jotta rauta olisi täysin immuuni korroosiolle vedessä. Vähintään 150 mV:n pudotus korroosipotentialilukemassa riittää kuitenkin antamaan metalliesineelle kohtuullisen korroosiosuojan in situ. Tykistä AT6 mitatut tulokset viittaavat tykin korroosiotilassa tapahtuneisiin muutoksiin anodin kiinnittämisen jälkeen. Raudan E_{korr} saatiin siis laskettua lähemmäksi immuunitasoa, mutta suojausmekanismien teho ei ollut riittävä korroosion pysäyttämiseksi kokonaan.

E_{korr} -kontrollimittaukset tykistä AT6 tehtiin 3, 16 ja 27 kuukautta uhrautuvan anodin kiinnittämisen jälkeen. PH-mittauksia ei enää tehty pH-elektrodin rikkoontumisesta johtuen. Luotettavan pH-mittaustuloksen saaminen oli myös käytännössä hankalaa meriveden tunkeutuessa porausreikään, vääristäen mitattuja pH-arvoja emäksisempään suuntaan. E_{korr} -mittauksilla pystyttiin kuitenkin seuraamaan muutoksia anodin suojaustehossa. Seuranta-aikana anodi myös harjattiin teräsharjalla kahdesti puhtaaksi, anodin pintaan muodostuneen passivoivan sinkkioksidikerroksen poistamiseksi. Näin anodin virrantuottoa saatiin taas tehostettua.

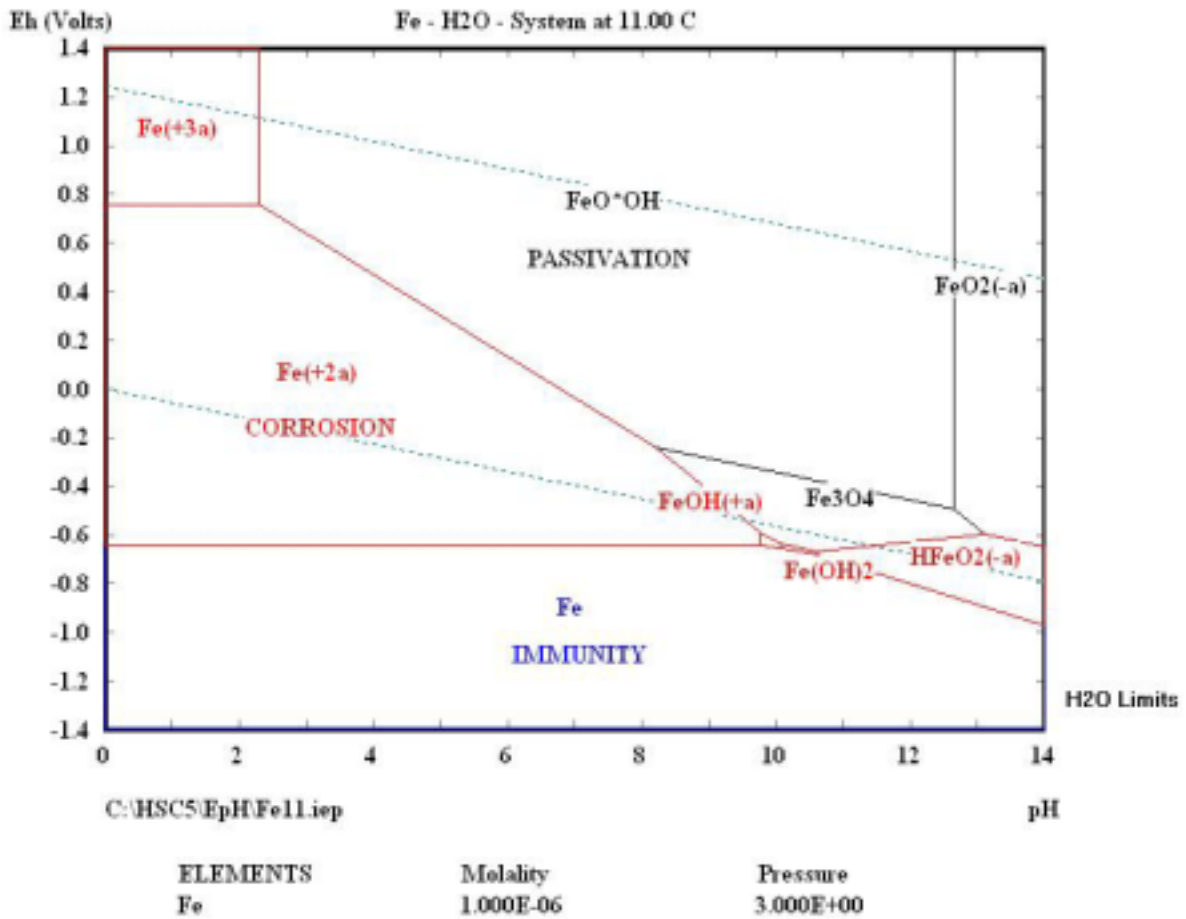
E_{korr} -kontrollimittausten perusteella anodi oli saavuttanut maksimaalisen suojaustehonsa jo viikko kiinnittämensä jälkeen, sillä myöhemmät E_{korr} -arvot nousivat tasaisesti positiivisempaan suuntaan (Kaaviokuva 2). Tämä johtui todennäköisesti anodin massan ja pinta-alan pientymisestä *galvaanisen korroosion* seurauksena. Käytännössä uhrautuvat anodit tuleekin vaihtaa uusiin säännöllisin väliajoin, jotta niiden suojausteho pysyisi tasaisena. On myös todennäköistä, että nyt käytetyn anodin koko oli liian pieni suojattavan tykin pinta-alan nähden. Toisin sanoen anodin tuottama virrantiheys ei ollut riittävän suuri tykin korroosipotentialin laskemiseksi immuunitasolle.

Koska tykin E_{korr} laski selvästi heti anodin kiinnittämisen jälkeen ja kääntyi sitten tasaiseen nousuun, ei anodin ja katodin välinen kontaktihäiriökään vaikuta todennäköiseltä. Ratkaisu olisi siis suuremman yksittäisen anodin käyttö tai paremminkin useamman, 2-3 samankokoisen anodin kiinnittäminen tykkiin, tasaisin etäisyyksin toisistaan, suojaustehon maksimoimiseksi. Teknisten välineiden kehittäminen ja tarkempien laskelmien tekeminen mm. optimaalisen anodikoon laskemiseksi tehostaisivat suojausta entisestään.

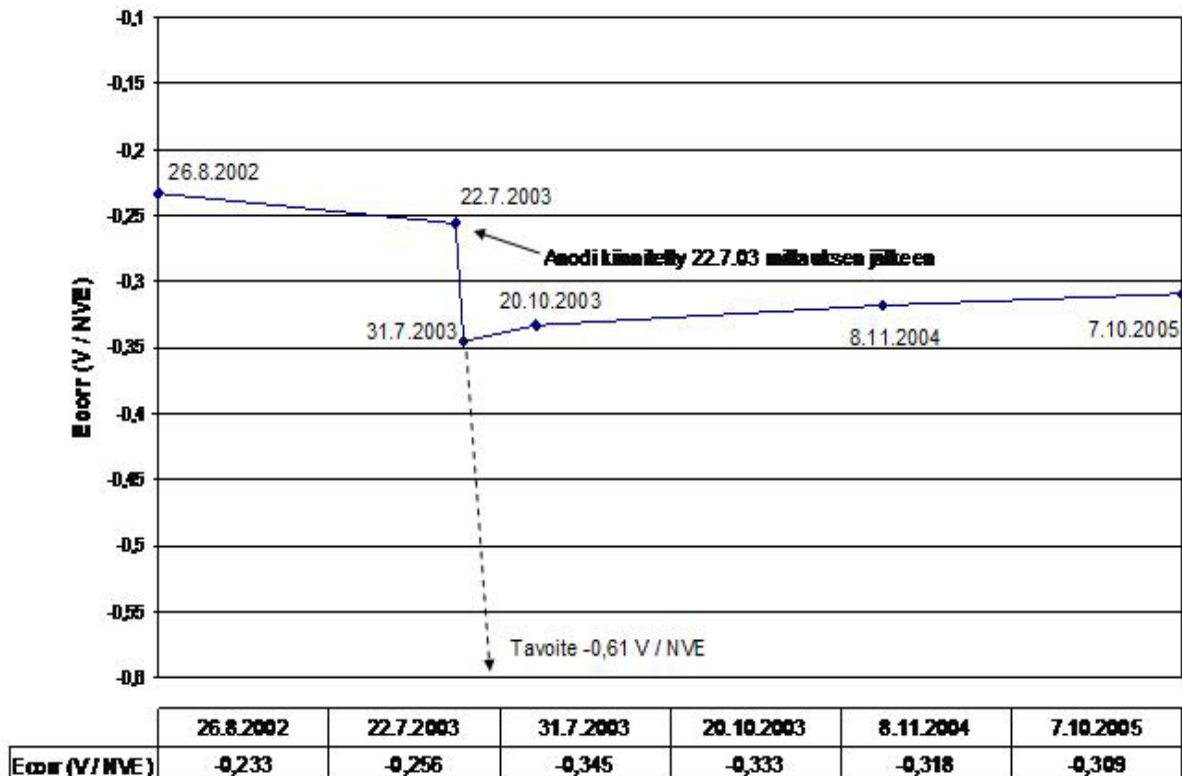
Koetta jatkettiin aina syyskuuhun 2006 asti, jolloin anodi kiinnittämiseen irrotettiin tykistä. Tykistä AT6 tullaan kuitenkin ottamaan vielä yksi kontrollimittaus lähitulevaisuudessa. Oletettavasti tykin E_{korr} on asettunut samalle tasolle kuin ennen katodista suojauskokeilua.

Anodi punnittiin irrotuksen jälkeen, jolloin voitiin todeta, että reilun kolmen vuoden pituisen testin aikana siitä oli syöpyntä pois 8,4 kg alkuperäiseen 18,6 kg verrattuna. Tämä tarkoittaa reilun 2,7 kg:n vuosittaista sinkin kulutusta tämän kokoiseen valurautaesineeseen kiinnitettynä.

Nyt suoritetusta in situ -konservointikokeilusta saadut tutkimustulokset ovat pääpiirteittäin samankaltaisia esimerkiksi Australian ja Iso-Britannian hylkykohteilta saatuihin tuloksiin verrattuna. Esineiden korroosioikäytymisessä voi kuitenkin olla suuria eroja, vaikka kyseessä olisi identtiset esineet samalla kohteella, lähellä toisiaan. Eri materiaalien läsnäolo ja mm. merivirtaukset, meriveden suolapitoisuus, biologinen toiminta ja hautautumisaste sedimenttiin voivat vaikuttaa esineen korroosioalttiuteen huomattavasti.



Kaaviokuva 1. Fe-H₂O-systeemin Pourbaix-diagrammi (Potentiaali-pH-diagrammi). Lämpötila 11°C, paine 3 bar, ionien tasapainoaktiivisuus 10⁻⁶ M (R.Kokko / Museovirasto).



Kaaviokuva 2. E_{corr}-mittaukset tykistä AT6 2002-2005. (R.Kokko / Museovirasto).

Kirjallisuutta

GREGORY, D., "Monitoring the effect of sacrificial anodes on the large iron artefacts on the Duart Point wreck, 1997", *The International Journal of Nautical Archaeology*, 28.2 (1999), s. 164-173.

GREGORY, D., "In situ corrosion studies on the submarine *Resurgam* – a preliminary assessment of her state of preservation", *Conservation and management of archaeological sites*, 4 (2000), s. 95-100.

KOKKO, R., "In situ -konservointi *Kronprins Gustav Adolfin* hyllyllä", *ICOMOS, Suomen osaston jäsentiedote*, 4/2002, "Vedenalainen kulttuuriperintö", (2002), s. 43-48.

KOKKO, R., "In situ conservation of grey cast iron cannon", *Bulletin of the Research On Metal Conservation (BROMECA)*, vol. 14, (2005), s. 3.

KUNNOSSAPITOYHDISTYS RY, *Korroosiokäsikirja*, 3. painos (2006).

MACLEOD, I.D., "Conservation of the steamship *Xantho*", *AICCM Bulletin*, vol. 1, 3 & 4, (1986), s. 66-94.

MACLEOD, I.D., "The application of corrosion science to the management of maritime archaeological sites", *Bulletin of the Australian Institute for Maritime Archaeology*, 13.2 (1989), s. 7-16.

MACLEOD, I.D., "In-situ conservation of cannon and anchors on shipwreck sites", *Archaeological Conservation and its Consequences, Preprints of the Contributions to the Copenhagen Congress*, ed. Ashok, R. and Smith, P., ICC (1996), s. 111-115.

MACLEOD, I.D., "In situ corrosion studies on iron shipwrecks and cannon: the impact of water depth and archaeological activities on corrosion rates", *Metal 98, Proceedings of the International Conference on Metals Conservation* (1998), s. 116-124.

Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja

Teksti: Museovirasto



Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja 11

KENTÄLTÄ POIMITTUA 6

Kirjoitelmia arkeologian alalta

Toimittaja Helena Ranta

2005, 105 s., nid., ISBN 951-616-124-3, ISSN 1239-5765, 16,00 € (sis. alv)

Kirja on kokoelma artikkeleita, joissa käsitellään viime vuosien arkeologisten kenttätöiden tuloksia. Kaikki artikkelit koskevat esihistoriallisen ajan arkeologiaa, mm. Keski-Suomen metalli- ja rautakautta, Pohjois-Lapissa tehtyjä tutkimuksia sekä punamultahautoja.



Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja 10

FENNO-UGRI ET SLAVI 2002

Dating and Chronology

Toimittaja Pirjo Uino

2004, 138 s., nid., ISBN 951-616-109-X, ISSN 1239-5765, 25,00 € (sis. alv)

Kirjassa on Helsingissä vuonna 2002 pidetyn suomalais-venäläisen arkeologisymposiumin esitelmiin pohjautuvia artikkeleita. Niissä tarkastellaan Suomen, Venäjän ja Viron arkeologisten kohteiden ja löytöaineiston ajoittamista, ajoitusmenetelmiä ja kronologiaa. Artikkeleiden aiheet ulottuvat mesoliittisesta kivikaudesta keskiaikaan, Itämereltä Uralille. Kirja on englanninkielinen.



Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja 9

KENTÄLTÄ POIMITTUA 5

Kirjoitelmia arkeologian alalta (2001)

Toimittaja Helena Ranta

2001, 112 s., nid., ISBN 951-616-065-4, ISSN 1239-5765, 11,80 € (sis. alv)

Kirjan artikkelien aiheita ovat mm. Mikkelin Orijärven raha-aarre, Asikkalan rautakautiset auranjäljet, Kiteen Sarvisuon asbestikeramiikkalöydöt, Pornaisten Myllyniityn nuorakeraaminen asuinpaikka ja Ähtävän Nådjärven myöhäisrautakautinen hautalöytö.

Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 25
Marianna Niukkanen

KAUPUNGIT MUINAISJÄÄNNÖKSINÄ - KAUPUNKIARKEOLOGIA SUOMESSA
STÄDERNA SOM FORNLÄMNINGAR - STADSARKEOLOGI I FINLAND

2004, 96 s., nid., ISBN 951-616-112-X, ISSN 1236-6439, 20,00 € (sis. alv.)



Kirja käsittelee kaupunkiarkeologian historiaa Suomessa 1800-luvulta nykypäivään sekä kaupunkiarkeologisten muinaisjäännösten suojelun ja tutkimuksen periaatteita ja lainsäädäntöä. Painotus on rakennushankkeiden yhteydessä tehtävien pelastuskaivausten toteuttamisessa. Samalla arvioidaan arkeologian mahdollisuuksia paitsi kaupunkihistoriallisen tutkimuksen osana myös kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen yhtenä lähtökohtana. Julkaisu on suomen- ja ruotsinkielinen.

MAISEMAN MUISTI
Valtakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset

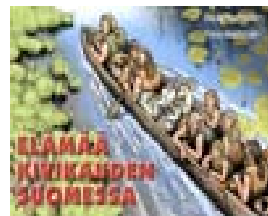
Toimittajat: Pirjo Hamari ja Helena Ranta
 2001, 321 s., sid., 237 kuvaa, 207 karttaa, ISBN 951-616-071-9, 42,00 € (sis. alv)



Muinaisjäännökset ovat osa "maiseman muistia", johon on tuhansien vuosien aikana kirjautunut jälkiä ihmisen toiminnasta. Muinaisjäännökset ovat historian ainutlaatuinen lähdeaineisto ajalta, jolta ei ole käytettävissä kirjallisia tietoja. Luetteloon on valittu muinaisjäännökset, jotka ovat maakunnittain ja seutukunnittain arvokkainta ja omaleimaisinta arkeologista kulttuuriperintöä. Kirja palvelee maankäytön suunnittelua, museoita, kouluja, kotiseutuyhdistyksiä ja kaikkia menneisyydestä kiinnostuneita kansalaisia. Kirja soveltuu myös opaskirjaksi: jokaiselle muinaisjäännöskohteelle on kulkuohjeet karttoineen.

Paula Purhonen – Tiina Miettinen
ELÄMÄÄ KIVIKAUDEN SUOMESSA

2006, 32 s., sid., ISBN 951-616-156-1, 18,00 € (sis. alv)



Kirjassa kerrotaan mm. miten kivikauden ihmiset elivät ja asuivat, metsästivät ja kalastivat, valmistivat ruokansa, aseensa, astiansa ja työkalunsa, ja miten he kävivät kauppaa. Mukana on myös sanasto, joka kertoo esihistoriaa ja arkeologiaa tuntemattomalle lyhyesti mm. mitä on kivikausi, nuorakeramiikka, punamulta jne. Peruskouluikäisille tarkoitettu kirja on helppotajuinen ja tiivis tietopaketti kaiken ikäisille nykysuomalaisille. Kirja on kuvitettu suurilla ja värikkäillä piirroskuvilla, joissa on paljon mielenkiintoisia ja veikeitäkin yksityiskohtia.



HIIDENKIUAS JA TULIKUKKA
Opas arkeologisen kulttuuriperinnön hoitoon

Toimittaja Teija Tiitinen
 1999, 135 s., nid, ISBN 951-616-052-2, 14,30 € (sis. alv)

Muinaisjäänökset ovat osa arvokkainta kulttuuriperintöämme. Hoidetut muinaisjäänökset ovat monipuolisia käyntikohteita, joita voidaan hyödyntää opetuksessa, matkailussa ja virkistyskäytössä.

Kirja kertoo hoitomenetelmistä ja -periaatteista, joita Museovirastossa on kehitetty 1980-luvun lopulta lähtien. Siinä myös esitellään 45 hoidettua muinaisjäänösalueita Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Kymenlaaksossa, Etelä-Karjalassa ja Savossa. Mukana ovat myös kulkuohjeet kohteille.

VROUW MARIA
 – SELVITYS TUTKIMUKSISTA, TULOISTA JA
 TULEVAISUUDEN ERI VAIHTOEHDOSTA



VROUW MARIA – selvitys tutkimuksista, tuloksista ja tulevaisuuden eri vaihtoehtoista

Toimittajat: Marja Pelanne ja Sallamaria Tikkanen
 2007, ISBN 978-951-616-169-6 (pdf), ISBN 978-951-616-168-9 (nid.)

Amsterdamista Pietariin matkalla ollut hollantilainen kauppalaiva Vrouw Maria haaksirikkoutui ja upposi Nauvon ulkosaaristoon vuonna 1771. Selvityksessä esitellään tutkimuksia ja niiden tuloksia, tarkastellaan hyllyn kulttuurihistoriallista merkitystä, vastataan julkisuudessa usein esille nousseisiin kysymyksiin, kuvataan miten hylkykohteita on on esitelty eri puolilla maailmaa sekä tarkastellaan viittä eri vaihtoehtoa Vrouw Maria -hyllyn tulevaisuudesta.



NAUTICA FENNICA 2001-2002
Suomen merimuseo / The Maritime Museum of Finland
Annual Report 2001-2002

Toimittajat Ismo Malinen ja Marja Pelanne
 2002, 104 s., sid., ISBN 951-616-077-8, ISSN 1235-9122, 19,00 € (sis. alv)

Vuosikirjan teemana on purjemerenkulku. Siinä on vuonna 2001 järjestettyjen ensimmäisten Merihistorian päivien esitelmöitsijöiden kirjoittamat artikkelit. Pääosa kirjan artikkeleista käsittelee kauppamerenkulkua, varustajia sekä miehistön ja päällystön - mukaan lukien kapteenien rouvat - elinoloja aluksilla. Mukana on myös meriarkeologiaa ja sen uusimpia kuulumisia. Kirjassa on myös artikkeleiden lyhennelmät englanniksi

NAUTICA FENNICA 2000
Suomen merimuseo/The Maritime Museum of Finland
Annual Report 2000

Toimittajat Yrjö Kaukiainen, Ismo Malinen, Marja Pelanne ja Henrik Rosenius
2000, 125 s., nid., ISBN 951-616-062-X, ISSN 1235-9122, 16,70 €(sis. alv)

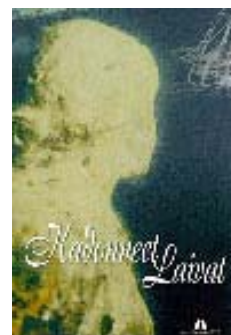


Kirjan teemana ovat Suomen rannikon hylät ja niiden tutkimus. Siinä on mm. artikkelit Vrouw Mariasta, Mulanin 1600-luvun laivanhyylyn pistooleista, linjalaiva Kronprins Gustav Adolfista ja sen haaksirikosta sekä Perniön Yliskylän venepolttohaudasta.

KADONNEET LAIVAT

Toimittaja Tytti Nieminen
2000, 30 s., nid., 4,20 €(alv:ton)

Opaskirja esittelee Suomen merimuseon näyttelyn Kadonneet I



Julkaisujen myynti

Museoviraston julkaisuja voi tilata postiennakolla, jolloin hintoihin lisätään pakkaus- ja toimituskulut.

Tilaukset osoitteella:

Museovirasto
Julkaisutilaukset
PL 913
00101 Helsinki

Nojatuolimatkailua

Teksti: Katri Kurkela, vastaava toimittaja

Muiden ihmisten matkakertomusten lukeminen on mukavaa ja hyödyllistä puuhaa. Elävästi kirjoitettu juttu tempaa lukijan mukaansa ja lennättää tämän ajatusmatkalle tarinan tapahtuma-aikaan ja paikkaan.

Tällainen nojatuolimatkailu sopii erityisen hyvin meille kiireisille ihmisille, sillä muutamassa minuutissa voimme imeä itseemme parhaat tiivistetyt palat muiden vaivalla keräämistä ja tallentamista kokemuksista.

Ammatillisten matkakertomusten jakaminen muiden kanssa auttaa meitä kaikkia ylläpitämään ja päivittämään tietojamme ja osaamistamme. Niistä saamme tietoa mm. ajankohtaisista asioista, uusista tutkimuksista ja niiden tuloksista, materiaaleista ja uusista menetelmistä.

Toisaalta muiden reissuista lukeminen saa aikaan haikean “kumpi minäkin pääsisin” olon, samanlaisen matkakuumeen, joka valtaa ainakin minut joka kerta kun menen Helsinki-Vantaan lentoasemalle saattamaan läheisiäni matkaan.

Tässä numerossa Heidi Rajala ja Tina Lindgren kertovat tapahtumista, joihin ovat osallistuneet. Toivottavasti jutut innostavat muitakin jakamaan matkakertomuksiaan meidän kanssamme. Ja jos matkakärpänen puraisee, niin vuoden loppuun mennessä on vielä tapahtumia tarjolla. Olen listannut tähän niistä kaksi. Netistä löytyy lisää.

Conference on Preventive conservation : Museum Microclimates

Copenhagen, Denmark
19-11-2007 to 23-11-2007

Cultural Heritage Between Conservation and Contamination: The issue of biocidal products in museum collections and monuments

Berlin, Germany
29-11-2007 to 01-12-2007

Marquetry – Past and Present

Symposium Vadstenassa 10. – 12.5.2007

Teksti ja kuvat: Heidi Rajala, konservaattori AMK

Linköpingin Yliopiston Konservointiosasto / Carl Malmsten Centrum för Träteknik och Design järjesti kyseisen symposiumin Vadstenassa Ruotsissa.

Symposiumiin oli saatu hyvin mielenkiintoisia luentoja, jotka täyttivät hyvin asetetun teeman “Past and Present”. Symposiumin takaa löytyy ko. yliopiston konservointiosaston johtaja Ulf Brunne (kuva 1), joka noin 1,5 vuotta siten alkoi järjestellä tapahtumaa. Äänessä olivat mm. taidehistorioitsijat, tutkijat, konservaattorit ja puusepät. Kahden ja puolen päivän kokonaisuus tarjosi kattavasti tietoa monista eri näkökulmista ja maista. Symposium järjestettiin Vadstenan pikkukaupungissa Vättern- järven rannalla vanhan katedraalin ja luostarin tunnelmallisessa lähiympäristössä. Symposiumin järjestelyt toimivat hienosti ja osanottajia, joita oli noin sata henkeä, hemmoteltiin mm. luostarin katedraalissa järjestetyllä urkukonsertilla.

Luennot olivat todella mielenkiintoisia ja hyvin eri näkökulmista koottuja, joten ne antoivat laajan perspektiivin aiheeseen. Mielenkiintoisia olivat etenkin hollantilaisten luennoitsijoiden esitykset tulppaaniaiheisistä kaapeista, joita tutkimalla on mm. selvinnyt, että kaappeja on muuteltu kovallakin kädellä, jotta niistä on saatu kysyntää vastaavia. Markkinoilla on aikoinaan toiminut pajoja, jotka tuottivat vain sapluunatekniikalla kukkamalleja, joita myytiin suurina erinä huonekalupuusepille. Puusepät käyttivät näitä valmiita kukkamalleja huonekaluissaan. Tarvittaessa he muokkasivat kukkia haluamallaan tavalla huonekaluun sopivaksi.

Jack Metcalfe esitelmöi aiheesta “Chippendale’s marquetry revealed”. Metcalfe on tutkinut Thomas Chippendalen tuotantoa, ja hänen luennossaan tuli esiin 1700- luvun lopun intarsiatekniikkaa sekä aihe, jonka myös Adriana Turpin toi esiin luennossaan: monet esineet ovat pahoin haalistuneita sillä petsit ja väriaineet ovat ajan mittaan haalistuneet ja muuttaneet väriään. Metcalfen on tarkoitus julkaista loppuvuodesta samanniminen kirja (Chippendale’s marquetry revealed), joka käsittelee laajemmin Chippendalen tuotantoa. Lisää tietoa Metcalfen julkaisuista löytyy netistä (www.the-marquetry-course.net). Värien haalistumiseen liittyen, Heinrich Piening esitteli petsi- ja väriaineiden tunnistamista puumaterialista UV-VIS-tekniikalla. Menetelmä on non-destruktiivinen ja luennossa esiteltiin muutamia saatuja tuloksia.



Kuva 1. Ulf Brunne, symposiumin järjestelytoimikunnan puheenjohtaja, toivotti osanottajat tervetulleiksi.

Lisäksi luennot käsittivät mm. kirkkojen ja linnojen intarsiapaneelien, ja yksittäisten intarsiahuonekalujen konservointia ja restaurointia. Tekniikkaan liittyen oli muutamia luentoja, jotka olivat erittäin mielenkiintoisia; niissä tuotiin esiin käytettyjä materiaaleja, työvälineitä ja tapoja, joilla tunnistaa eri tekniikkoja. Shoulder-knife veitsen jälki näkyy litistyneinä puusolukkoina viilujen rajoissa, kun taas sahatun viilun reuna on hyvin erinäköinen.

Muutama luento käsitteli myös Boullé- tekniikkaa ja kyseisten huonekalujen konservointia. Roswitha Schwarz ja Stefan Demeter Baijerin museosta (München) pitivät mielenkiintoisen luennon aiheesta. Yannick Chastang käsitteli André-Charles Boullen ja Francois Oebenin tuotantoja: sekä heidän tyyliinsä että tekniikassaan on paljon samankaltaisuuksia, ja Yannick havainnoi näitä yksityiskohtakuvien avulla. Lisäksi hän käsitteli kyseisen ajan intarsiatekniikkaa ja siinä käytettyjä välineitä, kuten edellä mainittua shoulder-knife veistä (kuva 2). Symposiumissa oli lisäksi luentoja täysin uudistuotantona sekä perinteisin että uusin menetelmin tehtyjen huonekalujen valmistuksesta ja siihen liittyvistä ongelmista.



Kuva 2. Yannick Chastang (UK) ja jännät työvälineet.

Symposiumin osanottajat olivat tyytyväisiä päivien antiin ja tauoilla ja illanvietoissa heräsi paljon keskustelua ja kokemusten vaihtoa aiheesta (kuva 3 ja 4).

Näillä näkymin tapahtumasta on tulossa symposiumjulkaisu. Suosittelen lämpimästi! (Tiedustelut: www.liu.se – sivuston kautta).



Kuva 3. Adriana Turpin (UK), Rasmus Malbert (SE) ja Kjetil Harket (NO) keskustelivat tauolla materiaalien kestävydestä.



Kuva 4. Konservattorit Annika Bertlin (FI) ja Anette Glöde (SE) olivat tyytyväisiä symposiumin antiin.

MEDDELELSER OM KONSERVERING- LEHDEN TOIMITUSKUNNAN KOKOUS NORJASSA 31.5.2007

Teksti: Tina Lindgren

Edustettuina kokouksissa oli kaikkien muiden Pohjoismaisen konservaattoriliiton osastojen edustajat paitsi Islannin edustaja, joka oli estynyt saapumasta.

Kävimme maittain läpi PKL:n tilanteen. Suomen osastossa katsotaan edelleen, että MOK maksaa liikaa. Ruotsin osastolla on uusi hallitus. Osasto on saanut huomattavan perinnön. Ruotsin edustaja toivoo, että MOK-toimittajien ja hallitusten välillä olisi enemmän yhteistyötä, esimerkiksi MOK-toimittaja saisi osallistua hallituksen kokouksiin. Lehteä pidetään tärkeänä linkkinä eri maitten välillä. Lisäksi muitten osastojen lehdet eivät vastaa tasoltaan MOK-lehteä.

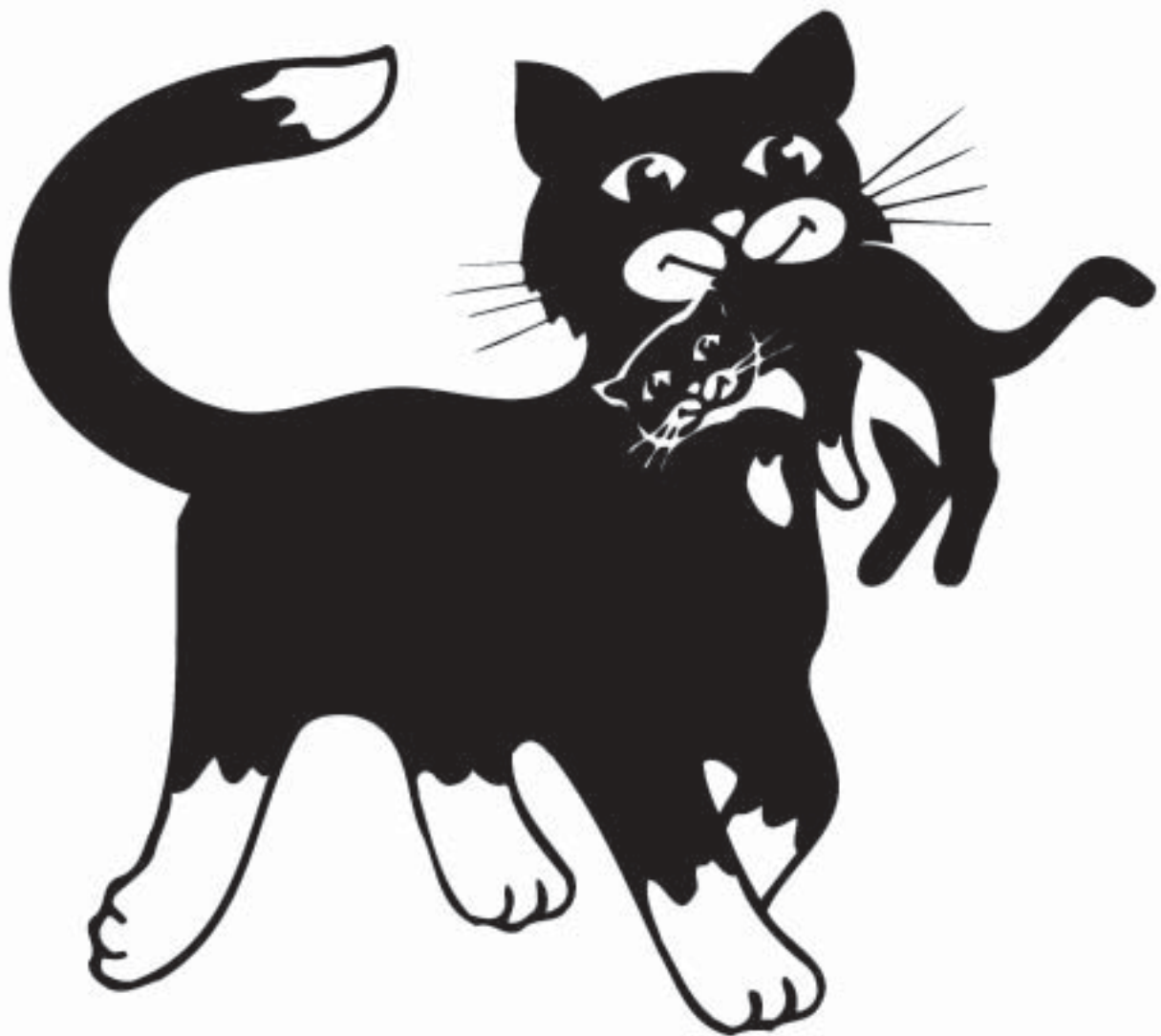
Uusia artikkeleita, kirja- ja lehti-ilmoituksia samoin kuin mainoksia toivotaan aina. Seuraava erikoisnumero käsittelee mikro-organismeja, jossa homeet ja allergiat ovat pääosassa. Artikkelit lehteen ovat tervetulleita! Vuoden 2008 yleisnumeroon kaivataan myös artikkeleita!

Lehden talous on nyt hallinnassa päätoimittajan mukaan, mutta uusia rahalähteitä tarvitaan niitäkin aina.

Tulevaisuudesta keskusteltiin yleisesti monessa yhteydessä. Toimituskunta vaihtuu, jäsen istuu mukana kolme vuotta vähintään. Toimitus on haavoittuva, koska se on hyvin riippuvainen Maj Stiefin työpanoksesta ja hänen työnantajansa hyväntahtoisuudesta. Nyt Norjan edustajalta, joka on erittäin aktiivinen ja osaava, on tullut ilmoitus, että hän jättäytyy pois toimituskunnasta työkiireiden vuoksi.

Tekniset ratkaisut ja software. Maj kertoi. On keskusteltu rahojen hakemista Indesign-kurssia varten. Toimituskunnan mukaan tämä ei ole hyvä idea. Ida huomautti, että useat NKF-toimitukset tarvitsevat Indesign-tietoutta, ja että meidän on keskusteltava mitä teemme tulevaisuudessa kun vaihdamme päätoimittajaa/toimituskuntaa. Toimitus on haavoittuva koska olemme riippuvaisia Majsta ja hänen ammattitaidostaan kuten myös hänen työnantajansa hyväntahtoisuudesta. Toimituskunta päätti, että kurssille ei haeta rahaa.

Ida huomautti että kirjallisuushaulla netistä saa harvoin esiin MOK:issa olevia artikkeleita. Voiko MOK:kia saada mukaan kirjastojenn systeemeihin tai nettisivuille? Maj selvittää löytyykö Tanskasta vapaaehtoisia tähän työhön.



VICTOR EK[®]

Taidekuljetukset ammattitaidolla vuodesta 1885

vaihde puh. 09-125 11 • www.victorek.fi
taidekuljetukset puh. 09-125 1375 • peik.leka@victorek.fi

Museovirasto a a t t o d i e t t o s t a r i v i v o v o v i s e o v i r a s t o Vrouw Maria -selvitys on julkaistu

Teksti: Lea Murto-Orava, tiedottaja, Museovirasto

Museovirasto on julkaissut selvityksen Vrouw Maria -hylystä. Selvitys on tarkoitettu kulttuuripoliittisen päätöksenteon tueksi, kun hylyn tulevaisuutta mietitään. Selvitys myös esittelee mitä vaihtoehtoja on tarjolla vedenalaisen kulttuuriperinnön suojeluun, hoitoon, tutkimiseen ja esittelyyn.

Amsterdamista Pietariin matkalla ollut hollantilainen kauppalaiva Vrouw Maria haaksirikkoutui ja upposi Nauvon ulkosaaristoon vuonna 1771. Alukseen oli lastattu mm. sokeria, väriaineita, sinkkiä, kankaita sekä taide-esineitä Venäjän keisarinna Katariina Suurelle.

Aluksen hylky löydettiin vuonna 1999. Museovirasto on tutkinut hylkyä vuosina 2000-2004. Vrouw Maria -selvityksessä esitellään tutkimuksia ja niiden tuloksia, tarkastellaan hylyn kulttuurihistoriallista merkitystä, vastataan julkisuudessa usein esille nousseisiin kysymyksiin, kuvataan miten hylkykohteita on esitelty eri puolilla maailmaa sekä tarkastellaan viittä eri vaihtoehtoa Vrouw Maria -hylyn tulevaisuudesta. Selvityksen lopussa on Museoviraston suositus siitä mitä Vrouw Marialle tulisi tehdä. Museovirasto suosittaa, että hylky ja säilytetään toistaiseksi löytöpaikallan ja että sitä tutkitaan ja esitellään esimerkiksi vedenalaisten kameroiden ja virtuaalitekniikan avulla. Myöhemmin, mikäli rahoitus järjestyy, hylky voidaan mahdollisesti nostaa. Hylkyyn ei tällä hetkellä kohdistu sen säilymistä vaarantavia vakavia tai välittömiä uhkia.

VROUW MARIA - selvitys tutkimuksista, tuloksista ja tulevaisuuden eri vaihtoehdoista
Toimittajat: Marja Pelanne ja Sallamaria Tikkanen Museovirasto 2007, ISBN 978-951-616-169-6 (pdf)

Vrouw Maria -selvitys on pdf-tiedostona Museoviraston verkkosivuilla osoitteessa <http://www.nba.fi/tiedostot/f688cff6.pdf>

Lisätietoja selvityksestä antavat yli-intendentti Marja Pelanne, puh. (09) 4050 9050, marja.pelanne@nba.fi ja tutkija Sallamaria Tikkanen, puh. (09)4050 9057, sallamaria.tikkanen@nba.fi

Museovirasto järjestää 16. marraskuuta Kansallismuseossa seminaarin, jossa esitellään Vrouw Maria -selvitystä. Lisätietoja seminaarista on Museoviraston verkkosivuilla osoitteessa <http://www.nba.fi/fi/seminaareja>

VROUW MARIA
– SELVITYS TUTKIMUKSISTA, TULOISTA JA
TULEVAISUUDEN ERI VAIHTOEHDOISTA




MUSEOVIRASTO



PKL Suomen osasto ry

Puheenjohtaja

Paperikonservaattori Riitta Koskivirta
Suomen valokuvataiteen museo
Tallberginkatu 1 G, 00180 Helsinki
puh.työ 09-686 63618, fax 09-686 63630
riitta.koskivirta(at)fmp.fi

Varapuheenjohtaja

Tekstiilikonservaattori Anna Häkäri
Wolffintie 36, 65200 Vaasa
puh.työ 06-3122 223, gsm 040-5241 274
anna.hakari(at)iad.evtek.fi

Hallituksen jäsenet

Maria Järvinen, varsinainen jäsen
Vuohenojankatu 30
33700 Tampere
puh. 040 505 2024, (03) 255 4453
maria.jarvinen(at)uta.fi

Esinekonservaattori Pia Klaavu

Konservointilaitos
Suomen kansallismuseo
PL 913, 00101 Helsinki
puh (09) 4050 9503, faksi (09) 4050 9500
gsm (040) 775 8160
pia.klaavu(at)nba.fi

Rakennuskonservaattori Anni Lehtimäki

Puskalantie 15 , 60720 Tuomikylä
Puh. työ 020-1245341, gsm 040-8301279
anni.lehtimak(at)seamk.fi

Taidekonservaattori Nina Robbins

Niemenmäentie 4 A 3, 00350 Helsinki
Puh. 050 3678 398
robbins(at)kolumbus.fi

Paperikonservaattori Tina Lindgren

Konservointi Arkki Ky
Porintie 2 E 65, 00350 HELSINKI
puh. 050-4128905
arkki(at)suomiforum.com

Tekstiilikonservaattori Taina Leppilähti

Arvotekstiilipalvelu Tupulatakki Oy
Vihdintie 32, 03100 Nummela
puh. 09-2242 7023, gsm. 044-565 4041
taina.leppilahti(at)tupulatakki.net

Taloudenhoitaja

Tekstiilikonservaattori Vuokko Ahlfors
Konservointilaitos
Suomen kansallismuseo
PL 913, 00101 Helsinki
puh. 09- 40509515
vuokko.ahlfors(at)nba.fi

Sihteeri

Tekstiilikonservaattori Pirjo Taipale
Otto Brandtin tie 17 A 18
00650 Helsinki
puh. 050-303 6577
pirjo.taipale(at)welho.com

Jäsenasi sihteeri

Taidekonservaattori Katariina Johde
Sturenkatu 37-41 H 72
00550 Helsinki
puh. 050 527 7076
katariina_johde(at)yahoo.com



Käsille suojaksi käsille suojaksi käsille
UUTTA: ANTISTAATTISET KÄSINEET
vanhastaan: puuvilla- ja nitrilihanskat

Hanskoja myy

Museoiden 
hankintakeskus

Puhelin (03) 3445 937 PL 22, 33311 Tampere